

Research Article

Identifying Barriers and Solutions for the Development of Sports among Prisoners

Ebrahim Alidoust Ghahfarokhi¹, Mahdi Ghafouri Yazdi^{*2},
Rahim Khosromanesh³

1. Department of Sports Management, Faculty of Sports Sciences and Health, University of Tehran, Tehran, Iran
2. Department of Sports Management, Faculty of Sports Sciences and Health, University of Tehran, Tehran, Iran
3. Department of Sport Sciences and Health, Islamic Azad University, Tehran Medical Sciences Branch, Tehran, Iran

Received: 25/09/2024, **Revised:** 06/02/2025, **Accepted:** 04/05/2025, **Published:** 25/08/2025

* Corresponding Author: Mahdi Ghafouri Yazdi, E-mail: m_ghafoori89@ut.ac.ir

How to Cite: Alidoust Ghahfarokhi E, Ghafouri Yazdi M, Khosromanesh R, Identifying Barriers and Solutions for the Development of Sports among Prisoners. *Name of Journal*, Year of publication; Research on Educational Sport, 13(38), 01-22. In Persian. Doi: 10.22089/res.2025.17281.2555

Extended Abstract

Background and Purpose

The primary objective of this study is to identify barriers and propose practical solutions for the development of sports programs among prisoners. Participation in physical activities within correctional facilities has been consistently linked to numerous benefits, including improved physical and mental health, enhanced social integration, and reduced rates of recidivism. Despite these advantages, prisoners face multiple challenges that limit their active involvement in sports. This research systematically analyzes these barriers by exploring the perspectives of prison officials, staff members, and inmates themselves. Furthermore, it develops actionable strategies aimed at enhancing the quality, accessibility, and sustainability of sports programs in prison settings. The study's insights offer policymakers and prison administrators evidence-based guidance to establish structured, inclusive, and effective sports initiatives that support rehabilitation and facilitate the successful reintegration of inmates into society after their release.

Methods

A mixed-methods approach was adopted, blending qualitative and quantitative research methodologies to comprehensively examine the issue. The qualitative phase consisted of semi-structured interviews conducted with prison directors, officials, staff, and inmates. Participants were selected using purposive sampling until theoretical saturation was achieved, allowing for a nuanced understanding of key barriers and enablers of sports participation within correctional institutions. Data from interviews were analyzed utilizing open, axial, and selective coding techniques to systematically categorize emergent themes.

Copyright: © 2023 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

In the quantitative phase, a survey was administered to a cohort of 160 prison staff members employing a cluster random sampling procedure. The structured questionnaire was meticulously developed based on qualitative findings and existing literature to ensure relevance and comprehensiveness. Its reliability was validated via Cronbach's alpha, confirming internal consistency, while validity was supported through expert panel review. Analytical methods included exploratory factor analysis to uncover underlying barrier and solution dimensions, and the Friedman test to rank these factors according to their relative importance.

The study identified six principal categories of barriers restricting prisoners' engagement in sports:

1. **Infrastructural and Equipment Barriers:** Restricted access to adequate sports facilities, poor-quality or insufficient equipment, and unsafe environments impeding physical activity.
2. **Managerial and Organizational Barriers:** Lack of coherent policies, limited institutional support from management, and inadequate funding allocation for sports programming within prisons.
3. **Lack of Awareness and Education:** Insufficient knowledge among inmates about the health benefits of sports participation and absence of formal training or orientation programs.
4. **Individual-Level Obstacles:** Psychological challenges such as depression and anxiety, low motivation, and physical disabilities that restrict active involvement.
5. **Socio-Cultural Barriers:** Concerns regarding security and safety, unequal distribution of sports resources among inmates, and prevailing social stigmas attached to participation in prison sports.
6. **COVID-19-Related Barriers:** Pandemic-induced restrictions limiting group gatherings, closure of sports venues, and heightened health risks affecting both inmates and staff.

Correspondingly, five strategic solution domains were proposed:

- **Infrastructural and Financial Strategies:** Enhancing investments to upgrade sports facilities, improving accessibility to diverse and safe sports options, and ensuring resource adequacy.
- **Motivational and Knowledge-Based Initiatives:** Delivering awareness campaigns, instituting incentives to encourage participation, and developing training tailored to inmates' capabilities and interests.
- **Managerial and Organizational Improvements:** Reinforcing institutional policies that support sports, engaging prison authorities actively in sports promotion, and implementing flexible scheduling to accommodate inmate availability.
- **Socio-Cultural Adaptations:** Encouraging group-based activities that facilitate social interaction, working to diminish stigma, and cultivating a positive sports culture within the prison community.
- **Educational and Media-Driven Approaches:** Broadcasting educational content highlighting the importance of sports, utilizing inmate-athletes as role models to inspire peers, and orchestrating media campaigns to raise overall awareness and engagement.

Statistical analysis underscored the prominence of infrastructural and financial initiatives, which ranked highest among the proposed strategies, reflecting their critical role in overcoming systemic limitations.

Results

The mixed-methods analysis confirmed the multifaceted nature of barriers faced by prisoners in sports participation, emphasizing the interplay between physical environment inadequacies, organizational inefficiencies, psychosocial factors, and external disruptions such as the COVID-19 pandemic. The multi-tiered solutions address these challenges holistically, highlighting the

need for comprehensive reforms encompassing facility enhancement, educational outreach, policy reform, cultural change, and communicative efforts.

Conclusion

This study elucidates the indispensable role that well-structured sports programs play within prisons, contributing significantly to the physical health, mental wellbeing, and social rehabilitation of inmates. Targeted investments in infrastructure and equipment, alongside bolstered managerial support, are paramount to fostering an enabling environment conducive to sports participation. Coupled with motivational incentives and educational initiatives—both within the facility and via media channels—these measures can markedly enhance inmate engagement.

Prison administrators and policymakers are urged to integrate these evidence-based strategies into rehabilitation frameworks to leverage sports as an efficacious rehabilitative tool. Enhanced sports participation within correctional settings not only bolsters inmates' health outcomes but also supports their societal reintegration, potentially lowering recidivism and facilitating smoother transitions post-release.

Keywords: Prisons, Inmates, Detainees, Sports Development, Mixed-Methods Research

Article Message

Addressing the comprehensive barriers to sports development among prisoners, this study delivers an evidence-informed blueprint for correctional administrators, policymakers, and stakeholders. It demonstrates the transformative potential of well-supported sports programs to improve inmates' physical and psychological health, augment social integration, and reduce rates of reoffending. Employing a robust mixed-methods design, the research bridges theoretical understanding with practical recommendations aimed at creating sustainable, inclusive sports initiatives within correctional environments, ultimately advancing rehabilitation and reintegration objectives.

Ethical Considerations

Although formal ethical approval was not mandated for this study, all research procedures were conducted in strict accordance with ethical principles, particularly regarding the voluntary participation, anonymity, and confidentiality of all respondents. Verbal informed consent was obtained from all individuals prior to participation.

Authors' Contributions

All authors contributed equally and substantially to the study's conceptualization, design, data collection, analysis, and manuscript preparation. All have reviewed and approved the final manuscript.

Conflict of Interest

The authors declare they have no conflicts of interest related to this publication.

Acknowledgments

The authors express sincere gratitude to all participants for their invaluable cooperation. Special acknowledgment is extended to the Office of Education and Research at the Prisons and Security-Corrective Measures Organization of Iran for its financial and moral support throughout this study's execution.

شناسایی موانع و راهکارهای توسعه ورزش در بین زندانیان

ابراهیم علی دوست قهفرخی^۱، مهدی غفوری یزدی^{۲*}، رحیم خسرومنش^۳

۱. گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
۲. گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
۳. گروه علوم ورزشی و سلامت، دانشگاه علوم پزشکی آزاد اسلامی تهران، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۰۴، تاریخ اصلاح: ۱۴۰۳/۱۱/۱۸، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۱۴، تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۶/۰۳

*نویسنده مسئول: مهدی غفوری یزدی، ایمیل: m_ghafoori89@ut.ac.ir

How to Cite: Alidoust Ghahfarokhi E, Ghafouri Yazdi M, Khosromanesh R, Identifying Barriers and Solutions for the Development of Sports among Prisoners. Name of Journal, Year of publication; Research on Educational Sport, 13(38), 01-22. In Persian. Doi: 10.22089/res.2025.17281.2555

چکیده

هدف پژوهش حاضر، شناسایی موانع و راهکارهای توسعه ورزش در بین زندانیان بود. این پژوهش از نظر نوع توصیفی و به لحاظ هدف کاربردی بود و برای اجرای آن از روش پژوهش آمیخته بهره گرفته شد. جامعه آماری در بخش کیفی، رؤسای زندان‌های مختلف کشور، مسئولان و کارکنان زندان‌ها و همچنین افراد مددجو بودند. در بخش کمی نیز جامعه آماری همه رؤسای زندان‌های مختلف کشور، مسئولان و کارکنان زندان‌ها بودند که حدود ۱۶۰ نفر برآورد شد. برای نمونه‌گیری در بخش کیفی از روش نمونه‌گیری هدفمند و رسیدن تا اشباع نظری و در بخش کمی از روش تصادفی خوشه‌ای استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی از روش کدگذاری و برای بخش کمی از تحلیل عامل اکتشافی و آزمون فریدمن بهره گرفته شد. براساس نتایج، شش مقوله موانع امکاناتی و تجهیزاتی، موانع مدیریتی و سازمانی، موانع بینش و آگاهی، موانع فردی، موانع فرهنگی و اجتماعی و کرونا به ترتیب اولویت به‌عنوان مهم‌ترین موانع و پنج مقوله راهکارهای زیرساختی و مالی، راهکارهای بینشی و انگیزشی، راهکارهای مدیریتی و سازمانی، راهکارهای فرهنگی و اجتماعی و راهکارهای آموزشی و رسانه‌ای به ترتیب اولویت به‌عنوان مهم‌ترین راهکارهای توسعه ورزش در بین زندانیان شناسایی شدند. به مدیران سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور پیشنهاد می‌شود با رفع موانع و راهکارهای برخاسته از این پژوهش در جهت توسعه ورزش در بین زندانیان کشور گام بردارند.

واژگان کلیدی: زندان، زندانیان، مددجویان، توسعه ورزش، روش پژوهش آمیخته.

مقدمه

مجازات حبس از دیرباز در جوامع بشری وجود داشته است. براساس نظریه اصلاح و درمان، زندان «درمانگاه مجرمان» محسوب می‌شود (رضوانی و همکاران، ۲۰۱۰). امروزه قوانین و مقررات مرتبط با حقوق زندانیان در عرصه داخلی و بین‌المللی با اهمیت و اهتمام بیشتری نسبت به گذشته برنامه‌ریزی و اجرا می‌شوند. فرد زندانی انسان بوده و دارای کرامت انسانی است و با حبس تنها آزادی تن او سلب می‌شود و دیگر حقوق شهروندی او می‌باید محفوظ بماند؛ بنابراین رعایت حقوق زندانیان و رفتارهای متناسب با کرامت انسانی نسبت به آن‌ها، طبق قوانین داخلی و بین‌المللی از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است (میری بالاچورشری و محمودی، ۲۰۲۴). بند ۱۸ آیین‌نامه اجرایی سازمان زندان‌ها، ایجاد امکانات و تسهیلات لازم و مناسب به‌منظور تصدی امور بازپروری نظیر اصلاح، ارشاد، آموزش و بازسازی محکومان را ازجمله وظایف سازمان زندان‌ها می‌داند. با وجود شرایط و کارکردهای منفی زندان نمی‌توان از کارکردهای مثبت و بازپرورانه حاصل از عملکرد زندان‌ها در زمینه فراهم کردن امکانات آموزشی و پرورشی متناسب با توانایی و قابلیت‌های زندانیان چشم پوشید (قماشی و جهانگیری، ۲۰۱۷). واضح است تا هنگامی که فرد زندانی در زندان به سر می‌برد برنامه زمانی او باید صرف آماده‌سازی وی برای بازگشت به زندگی اجتماعی و قانون‌مدارانه هنگام آزادی شود. در این صورت زندان به‌عنوان بستر و زمینه اصلاح و بازپروری فرد نقش مهمی می‌تواند ایفا کند (عرفانی و همکاران، ۲۰۱۳). تحقیقات انجام‌شده در داخل کشور نیز نشان می‌دهد که برنامه‌های ورزشی و فعالیت بدنی بر سلامت عمومی، کیفیت زندگی و بازاجتماعی شدن زندانیان تأثیر مثبت و معناداری داشته است (عسگری و همکاران، ۲۰۲۳؛ بابایی و قدیمی، ۲۰۲۳).

مطالعات متعدد نشان داده‌اند که زندانیان نسبت به افراد آزاد سطح سلامت پایین‌تری دارند. این افراد معمولاً با مشکلات مزمن جسمانی، نظیر دیابت، فشارخون بالا و بیماری‌های قلبی‌عروقی و همچنین اختلالات روانی مانند افسردگی و اضطراب مواجه هستند. علاوه بر این، محیط زندان به دلیل محدودیت‌های موجود، استرس مزمن و نبود دسترسی کافی به مراقبت‌های بهداشتی، تأثیرات منفی درخور توجهی بر سلامت جسمی و روانی زندانیان دارد. براساس چارچوب سلامت سازمان بهداشت جهانی، زندان‌ها می‌توانند محیطی مناسب برای مداخلات سلامت‌محور باشند که ازجمله آن‌ها، فعالیت‌های بدنی و ورزشی است که تأثیرات مثبت بر سلامت جسمی و روانی افراد دارد (موتز و مولر^۱، ۲۰۲۳).

ورزش در محیط زندان به‌عنوان ابزاری مؤثر برای بهبود سلامت جسمانی و روانی زندانیان و همچنین ارتقای رفتار اجتماعی آن‌ها مدنظر قرار گرفته است. مطابق با پژوهش‌های انجام‌شده، برنامه‌های ورزشی می‌توانند الگوهای رفتاری سالم‌تری را در میان زندانیان ترویج دهند و به کاهش تنش‌ها، افزایش تعاملات مثبت، و بهبود شرایط زندگی در زندان کمک کنند. ورزش همچنین می‌تواند راهکاری برای کاهش بروز رفتارهای پرخطر و تقویت مهارت‌های فردی و اجتماعی باشد که به طور مستقیم در بازتوانی و بازگشت موفق زندانیان به جامعه تأثیرگذار است (ویلا^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). اسماعیلی (۲۰۰۹) ورزش شطرنج و پرتاب دارت را برای «تقویت تمرکز و توجه»، راگی را برای «کنترل بر رفتار و مهار خشم»، دویدن ملایم و طولانی، راهپیمایی و ورزش‌های سبک تا متوسط و توپی، دوچرخه‌سواری و شنا را برای «کاهش افسردگی» و ورزش باستانی و زورخانه‌ای را برای «تقویت ابعاد معنوی» در معتادان مواد مخدر و زندانیان پیشنهاد می‌کند و البته هم‌زمان اظهار می‌کند که در این رشته‌های ورزشی شرایط زندانیان و جنبه‌های احتیاطی در نظر گرفته شود؛

1. Mutz & Müller

2. Vila

برای مثال در پرتاب دارت برای مجرمانی که اختلالات شدید روانی و رفتاری دارند، از وسیله‌ای جایگزین مانند توپ استفاده شود که زندانی با تیر دارت امکان آسیب به خود یا دیگران را نداشته باشد.

از آنجاکه برگزاری هر برنامه‌ای به‌خصوص برنامه‌های ورزشی که با سلامت جامعه در ارتباط است، نیازمند شناخت دقیق شرایط و نیازهای موجود آن جامعه است، بی‌توجهی به انتظارات استفاده‌کنندگان از خدمات موجب اتلاف هزینه، زمان و نیروی انسانی می‌شود (نامراتو^۱، ۲۰۰۹). برای آنکه بتوان از ورزش و فعالیت‌های بدنی علیه رفتارهای پرخطر زندانیان استفاده کرد، لازم است جنبه‌های مختلف این پدیده با دقت و به صورت علمی بررسی شود.

ورزش در زندان‌ها به‌منظور سلامتی تن، روان و ایجاد نشاط در مددجویان و پر کردن اوقات فراغت به طور مفید و پیشگیری از عوارض روحی و جسمی به کار می‌رود مطالعات انجام‌شده درمورد تأثیر ورزش مبین آن است که در تاریخ بشر همواره شادابی و سلامت فکری توأم با سلامت جسمی بوده است و این دو از هم جدایی ناپذیرند (میرکمالی و امام‌بخش، ۲۰۱۷). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که برنامه‌های ورزشی در زندان‌ها نه تنها از لحاظ جسمانی و روانی مفید هستند، بلکه در توسعه ارزش‌های اجتماعی و اخلاقی نیز نقش مهمی دارند. زندانیانی که در این برنامه‌ها شرکت می‌کنند، اظهار داشتند که این فعالیت‌ها تأثیر مثبت بر زندگی روزمره آن‌ها در زندان و همچنین بر چشم‌انداز آینده آن‌ها در بازگشت به جامعه داشته است؛ به‌ویژه مشارکت در ورزش‌های گروهی می‌تواند ارزش‌هایی مانند احترام، انگیزه، همکاری، و عزت‌نفس را تقویت کرده و به‌عنوان بستری برای آموزش و تغییر رفتار عمل کند (ویلا و همکاران، ۲۰۲۰).

عوامل تسهیل‌کننده و محدودکننده ورزش زندان‌ها از موارد دیگری است که باید بررسی شود. یکی از عوامل تسهیل‌کننده، وجود تشکیلات تربیت‌بدنی در سازمان زندان‌ها و متن آیین نامه سازمان زندان‌ها است. در آیین‌نامه سازمان زندان‌ها، مواد ۱۵۱ تا ۱۵۳ مربوط به ورزش زندانیان است. در ماده ۱۵۱ آمده است: «در هر زندان در صورت امکان وسایل و امکانات ورزشی و تربیت‌بدنی از قبیل کادر مربیان ورزشی و تدارکات سالن سرپوشیده و زمین و وسایل لازم برای ورزش‌های فردی و گروهی فراهم گردد». در ماده ۱۵۲ به ورزش صبحگاهی زندانیان و در ماده ۱۵۳ به شرکت زندانیان در مسابقات ورزشی خارج از زندان و منافع حاصل از آن از قبیل مرخصی و ملاقات و... اشاره شده است. برخی پژوهشگران به عوامل محدودکننده ورزش زندانیان پرداخته‌اند؛ اشرفی (۲۰۰۷) کمبود نیروی انسانی متخصص، کمبود بودجه و امکانات، تراکم بیش از حد جمعیت زندانیان و نبود تفکر و اعتقاد علمی اصلاح‌گرایانه در مسئولان را از موانع برنامه‌های فرهنگی، هنری و ورزشی زندان‌ها دانسته است. پاپا^۲ و همکاران (۲۰۲۱) نیز اظهار کردند زندانیان به دلیل شرایط زندگی محدود و استرس‌زا در زندان، با مشکلات سلامت جسمانی و روانی متعددی مواجه هستند. مطالعات نشان داده‌اند که این افراد نسبت به جمعیت عمومی، شیوع بیشتری از بیماری‌های قلبی-عروقی، اختلالات روانی، و بیماری‌های مزمن دارند. این وضعیت به دلیل سبک زندگی غیرسالم شامل کمبود فعالیت بدنی، رژیم غذایی نامناسب و مصرف سیگار و مواد مخدر تشدید می‌شود (پاپا و همکاران، ۲۰۲۱).

یکی از حوزه‌های دیگر، راهکارهای توسعه ورزش زندانیان است. اسماعیلی (۲۰۰۹) ارائه برخی از انگیزه‌های مادی مانند استفاده از مرخصی، ملاقات حضوری، ملاقات شرعی، ارتباط تلفنی بیشتر با خانواده‌ها، افزایش وقت ملاقات و به طور کلی استفاده بیشتر از همه امکانات رفاهی برای زندانیان فعال و موفق در حوزه ورزش را مطابق با آیین‌نامه داخلی سازمان زندان‌ها پیشنهاد کرده است. اشرفی (۲۰۰۷) پیشنهاد کرده است که اقدامات حمایتی فرهنگی، هنری و ورزشی پس از خروج مددجویان از زندان و کانون‌های تعلیم و تربیت ادامه داشته باشد و فرد رها نشود. شاکری و راستگو (۲۰۱۳)

1. Numerato

2. Papa

برگزاری کلاس‌های توجیهی و آگاه‌سازی مددجویان از مزایای شرکت در فعالیت‌های ورزشی، تخصیص امکانات ورزشی بیشتر و متنوع‌تر، اجرای برنامه‌های ورزشی متناسب برای جرائم مختلف، برگزاری دوره‌های آموزشی ویژه رفتارهای پرخطر، تخصیص اعتبارات هزینه‌ای مکفی به فرایند ورزش در زندان و اجرای مطالعات مشابه به تفکیک جرائم در خصوص اثربخشی فعالیت‌های ورزشی بر کاهش آسیب انواع جرائم را پیشنهاد کردند.

مطالعات متعدد نشان داده‌اند مجرمانی که در زندان به ورزش یا کار مشغول می‌شوند، از شرایط بهتری برای سازگاری با محیط برخوردارند (بابادی و همکاران ۲۰۱۹؛ گلستانه و خلجی، ۲۰۱۵). مطالعه جارویه مارتوس (۲۰۰۹) اهمیت فعالیت‌های جسمانی و ورزش در زندان را برای بازپروری زندانیان به رسمیت شناخته است. نتایج تحقیقات زیادی نشان داده‌اند که ورزش و فعالیت جسمانی برای بازپروری زندانیان مهم است. طبق این تحقیقات، در خلال فعالیت جسمانی و ورزش زندانیان علایق جدیدی را کسب می‌کنند و توسعه می‌دهند که می‌تواند برای آن‌ها راهگشایی به سوی یک شغل یا حرفه، توسعه آگاهی‌ها و نیازهای شخصی و راه‌های مناسبی برای ایفا کردن آن‌ها باشد. همچنین فعالیت جسمانی سبب رها شدن آن‌ها از استرس، افزایش نزدیک شدن به محیط اجتماعی جدید، تحمل حبس، تشخیص فعالیت‌های سودمند برای ترک اعتیاد، تسهیل احترام به خود در خلال درک موفقیت طی یادگیری، مهارت‌های حل مسئله و مهارت‌های پرورش خود مانند اعتماد به نفس، همکاری و کارهای گروهی می‌شود (کاشین^۱ و همکاران، ۲۰۰۸؛ کمارک^۲، ۲۰۰۹).

به‌طورکلی ورزش در تمام دوران زندگی انسان‌ها حائز اهمیت است، ولی به دلیل شرایط خاص زندان وجود امکانات ورزشی برای زندانیان به‌عنوان نوعی امکان درمانی می‌تواند مدنظر قرار گیرد. ورزش چه از حیث تأمین سلامت جسمی و روانی زندانیان و چه از نظر آموزشی و تربیتی برای آنان مفید است و می‌تواند باعث تخلیه تمایلات سرکوب‌شده شود و اعتماد به نفس را به آنان ارزانی دارد. به‌علاوه بسیاری از آثار نامطلوب محیط اجتماعی، اقتصادی، خانوادگی، وراثت و نظایر آن با استفاده از ورزش می‌تواند کاهش یابد یا حتی به‌طورکلی از میان برود. ورزش در زندان باید در خدمت ایجاد عزت‌نفس در زندانی، رفع افسردگی، اضطراب‌ها و سایر تنش‌های محیط زندان و در یک کلام، افزایش کارکرد تطابق با محیط از طریق رعایت قوانین قرار گیرد؛ به نحوی که محیط زندان به مجموعه‌ای تبدیل شود که آرزوها و امیدهای رنگ‌باخته، حیات مجدد یابند و به زندانی امکان داده شد که با امید به آینده وضعیت حال خود را تحمل کند (صادقی فسایی و میرحسینی، ۲۰۱۷). نتایج مطالعه‌ای انجام‌شده در زندان‌های حسن آلمان نشان داد، زندانیانی که به‌طور منظم در فعالیت‌های ورزشی شرکت می‌کنند، کاهش کمتری در سلامت کلی، رضایت از زندگی و مشکلات جسمانی خود گزارش کرده‌اند. این یافته‌ها بر اهمیت ورزش به‌عنوان ابزاری نه‌تنها برای مدیریت استرس و کاهش تنش‌های روانی، بلکه به‌عنوان روشی برای بهبود یا جلوگیری از کاهش سلامت جسمانی تأکید دارد همچنین نتایج نشان داد اثربخشی ورزش به میزان زمان و نوع فعالیت‌های ورزشی بستگی دارد (موتز و مولر، ۲۰۲۳).

بررسی مطالعات متنوع بیانگر آن است که ورزش و فعالیت‌های بدنی به‌ویژه اگر با رهبری و هدایت متناسب با اصول رفتاری و تربیتی همراه باشد، در پیشگیری از بزه و حتی درمان و اصلاح آن نقش بسزایی خواهد داشت و لزوم پرداختن به این مسئله را برای مسئولان تربیتی و کارشناسان و مربیان مربوط بیش از پیش روشن می‌کند (ناصری و همکاران، ۲۰۱۶). افراد زیادی وارد زندان می‌شوند که جزو نیروی کارآمد و در اکثر مواقع جوان جامعه هستند که پس از گذراندن دوره محکومیت باید به اجتماع برگردند. با توجه به فقدان پژوهشی جامع در حوزه موانع و راهکارهای توسعه ورزش در

1. Cashin
2. Cormac

بین زندانیان و نقش و اهمیتی که ورزش و فعالیت‌های بدنی هدفمند متناسب با نیاز زندانیان در پیشگیری یا درمان آسیب جسمی همچون کاهش فشارخون، بهبود تناسب قلبی عروقی و کاهش شاخص‌های التهابی مرتبط با تصلب شرایین (پاپا، تفری)، کیفیت بخشی به مدت حضور ایشان در زندان و ایام تحمل حبس و همچنین تسهیل و تسریع بازیابی و ورود مناسب و با کیفیت مجرمان به جامعه دارد، این پژوهش به دنبال پاسخ به این سؤال است که محدودیت‌های توسعه ورزش در بین زندانیان کدام است؟ و چه راهکارهایی برای رفع این موانع و محدودیت‌ها وجود دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی و به لحاظ هدف کاربردی بود که گردآوری اطلاعات آن به صورت پیمایشی انجام شد. روش پژوهش حاضر از نوع آمیخته بود؛ بنابراین برای گردآوری داده‌ها در مرحله اول از مصاحبه و بررسی اسناد و متون علمی مرتبط استفاده شد و در مرحله کمی، ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه محقق ساخته بود. در مرحله کیفی پس از بررسی تحقیقات و مقالات ارائه شده در زمینه موضوع تحقیق، از طریق مصاحبه با خبرگان، متخصصان و افراد مرتبط با موضوع تحقیق اطلاعات مورد نیاز جمع‌آوری شد. حاصل مصاحبه‌ها و همچنین بررسی اسناد، مقالات و مدارک مرتبط با موضوع، به صورت پرسشنامه درآمد و در جامعه بزرگ‌تر به صورت کمی تجزیه و تحلیل شد.

جامعه آماری تحقیق متنوع بود؛ به طوری که در بخش کیفی (مصاحبه) شامل رؤسای زندان‌های مختلف کشور (زنان و مردان)، مسئولان و کارکنان زندان‌ها و همچنین افراد مددجو (زنان و مردان) بود و مصاحبه‌ها تا زمان رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. در بخش کمی، جامعه آماری همه رؤسای زندان‌های مختلف کشور (زنان و مردان)، مسئولان و کارکنان زندان‌ها بودند که حدود ۱۶۰ نفر برآورد شد. با توجه به کیفی بودن پژوهش حاضر در مرحله اول و جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از مصاحبه، نمونه‌گیری هم‌زمان با گردآوری و تحلیل داده‌ها به صورت گلوله‌برفی انجام شد و با توجه به ناهمگن بودن افراد جامعه سعی شد از هر گروه تا زمان رسیدن به اشباع نظری داده‌ها نمونه‌گیری ادامه یابد. در مجموع، ۳۹ مصاحبه انجام شد که از این تعداد، ۵ نفر از مدیران ارشد سازمان زندان‌ها، ۹ نفر از مسئولان تربیت بدنی زندان‌ها و ۲۵ نفر از زندانیان زندان‌های مختلف کشور بودند که آمار آن در جدول (۱) به تفکیک جنسیت آمده است.

جدول ۱- فراوانی افراد نمونه به تفکیک جنسیت در بخش کیفی

Table 1- The frequency of sample people by gender in the qualitative section

مجموع	جنسیت		سمت
	مرد	زن	
5	3	2	مسئولان ارشد سازمان زندان‌ها
9	5	4	مسئولان تربیت بدنی زندان‌ها
25	14	11	زندان‌یان
39	22	17	مجموع افراد مصاحبه شده

در مرحله کمی نمونه‌گیری به صورت تصادفی خوشه‌ای بود و با توجه به بزرگی جامعه آماری و با استفاده از جدول مورگان، پرسشنامه مستخرج از مرحله اول بین ۱۶۰ نفر از رؤسای زندان‌ها، مسئولان فرهنگی، مسئولان تربیت بدنی و مربیان ورزش زندان‌ها توزیع شد و در نهایت تجزیه و تحلیل داده‌ها روی ۹۶ پرسشنامه تکمیل شده انجام گرفت. علاوه بر مصاحبه‌های انجام شده، تمامی مقالات، متون علمی و مصاحبه‌های موجود در سامانه‌ها و پایگاه‌های اینترنتی جمع‌آوری شد و پس از غربال اولیه مقالات (حدود ۲۷ متن)، ۱۴ عدد از این مقالات که بیشترین قرابت موضوعی با موضوع این

پژوهش داشتند، انتخاب شدند و کدگذاری روی این متون انجام شد. فهرست مقالات به کاررفته در این زمینه در جدول (۲) آمده است.

جدول ۲- عناوین مقالات مورد استفاده در رویکرد مثلث سازی

Table 2- Titles of the articles used in the triangulation approach

عنوان مقاله	محققان (سال)
تأثیر تمرین منتخب هوازی، تصویر سازی ذهنی و روش ترکیبی بر سلامت روان زندانیان	صداقتی (۱۹۹۹)
نقش ورزش بر میزان جرم و جنایات در ایران (۱۳۷۴-۱۳۹۱)	کلاشی و همکاران (۲۰۲۰)
ورزش همگانی به زندان ها می رود	ملایی (۲۰۲۰)
بررسی تأثیر ورزش گروهی در تغییر سبک زندگی در زندانیان	بابادی و همکاران (۲۰۱۹)
شناسایی و رتبه بندی عوامل سوق دهنده و بازدارنده مشارکت زندانیان شهر اهواز در فعالیت بدنی	بزرگ امید (۲۰۱۵)
پیشگیری و کنترل بیماری کوید-۱۹ ناشی از کرونا ویروس در: زندان ها و ندامتگاه ها	صادقی (۲۰۱۹)
بررسی عوامل مؤثر بر موانع مشارکت زنان سالمند در فعالیت های ورزشی تفریحی استان البرز	روزبهرانی و همکاران (۲۰۱۴)
تحلیل انسان شناختی ورزش زنان: مطالعه ای بر فعالیت های ورزشی در پارک های بانوان تهران	نادری و همکاران (۲۰۱۴)
شناسایی و رتبه بندی عوامل سوق دهنده مشارکت زندانیان مرد شهر اهواز در فعالیت بدنی	بزرگ امید و همکاران (۲۰۱۵)
مقایسه نگرش کارکنان و مددجویان زندان کرمانشاه درباره نقش ورزش در جلوگیری از اقدام به بزه در نوجوانان و جوانان	نظری قنبری و همکاران (۲۰۱۸)
بررسی مطالعات پرخاشگری و ورزش در زندان	ناصری و همکاران (۲۰۱۷)
شیوع اختلالات روانپزشکی در زندانیان مرد قصر تهران	شریعت و همکاران (۲۰۰۶)
مقایسه مصرف فراغت در بین زنان شاغل و خانه دار در شهر ساری	حبیب پور گتایی و همکاران (۲۰۱۲)
نقش ورزش در اصلاح و تربیت زندانیان	مسن آبادی (۲۰۱۰)

در این پژوهش به منظور بررسی روایی، یافته های پژوهش برای مشارکت کنندگان ارائه و مدل پیشنهادی توسط آنان مطالعه و نظرات آن ها اعمال شد. در پایان، این پژوهش توسط اساتید مدیریت ورزشی مطالعه و بازبینی شد و مواردی برای اصلاح یا تغییر مدل نهایی بیان شد. پایایی به گستره تکرارپذیری یافته های پژوهش اشاره دارد. یکی از راه های نشان دادن پایایی، روش حسابرسی فرایند است. یافته ها زمانی قابل حسابرسی هستند که محقق دیگر بتواند مسیر تصمیم به کاررفته توسط محقق در طول مصاحبه را با روشنی و وضوح پیگیری کند و سازگاری مطالعه را نشان دهد؛ بنابراین محققان در تحقیق حاضر، پایایی داده ها را از طریق نشان دادن مسیر تصمیمات خود و همچنین قرار دادن تمامی داده های خام، تحلیل شده، کدها، مقوله ها، فرایند مطالعه، اهداف اولیه و سؤال ها در اختیار اساتید بررسی کردند و با حسابرسی دقیق صاحب نظران، درستی تمام گام های تحقیق تأیید شد.

علاوه بر این، براساس رویکرد مبتنی بر روش مثلث سازی تلاش شد تا پیشینه و مقالات مرتبط با موضوع تحقیق بررسی شود و یافته های پژوهش و کدهای برآمده از مصاحبه ها با مطالب این مقالات تطبیق داده شود. در مرحله کمی نیز برای ارزیابی روایی پرسشنامه محقق ساخته، نظرات ۱۲ نفر از متخصصان و خبرگان آگاه به موضوع تحقیق درخصوص سؤالات

پرسشنامه دریافت شد و پس از انجام اصلاحات و بازبینی برخی سؤالات، به نوعی روایی صوری و محتوایی پرسشنامه تأیید شد. برای ارزیابی پایایی سؤالات پرسشنامه نیز از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که نتایج در جدول (۳) گزارش شده است که نشان می‌دهد پرسشنامه‌ها از پایایی مناسب برخوردار بودند.

جدول ۳- پایایی پرسشنامه‌ها

Table 3- Reliability of questionnaires

سمت	تعداد سؤالات پرسشنامه	ضریب آلفای کرونباخ
پرسشنامه محدودیت‌ها و موانع	53	0.905
پرسشنامه راهکارها	44	0.945

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی از روش کدگذاری باز، محوری و گزینشی استفاده شد و در بخش کمی نیز پس از توزیع پرسشنامه داده‌های حاصل با استفاده از آزمون‌های آماری تحلیل عاملی اکتشافی تحلیل شد. سپس با استفاده از آزمون فریدمن، اولویت‌بندی محدودیت‌ها و راهکارها انجام شد.

نتایج

در این قسمت به ارائه و تجزیه و تحلیل نتایج پژوهش پرداخته شده است. در بخش کمی پژوهش، نمونه آماری ۹۶ نفر از افراد جامعه آماری بود که از این تعداد ۵ نفر زن و ۹۱ نفر مرد بودند. کمترین سن ۲۵ سال و بیشترین سن ۵۹ سال بود و میانگین سنی نمونه آماری برابر با ۴۳/۲۴ سال با انحراف معیار ۶/۴۶ بود. همچنین کمترین سابقه کاری ۱ سال و بیشترین سابقه ۲۷ سال بود. میانگین سابقه فعالیت افراد نمونه نیز برابر با ۱۶/۰۷ سال با انحراف معیار ۷/۲۷ بود. در جدول (۴) سایر اطلاعات توصیفی مربوط به نمونه آماری پژوهش ارائه شده است.

جدول ۴- توصیف برخی ویژگی‌های دموگرافیک نمونه آماری در بخش کمی

Table 4- Description of some demographic characteristics of the statistical sample in the quantitative section

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
دیپلم	2	2.1
کاردانی	5	5.2
کارشناسی	35	36.5
کارشناسی ارشد	49	51
دکتری	5	5.2
تربیت بدنی	49	51
غیر تربیت بدنی	47	49
وضعیت استخدام	58	60.4
رسمی		

14.6	14	پیمانی
24	23	سایر
7.3	7	رئیس زندان
33.3	32	مدیر فرهنگی
29.2	28	مسئول تربیت بدنی
16.7	16	مربی ورزش
3.1	3	مدیر تربیت بدنی استان

همچنین با توجه به گستره ملی این پژوهش بررسی نتایج نشان داد، بیشترین مشارکت در این تحقیق از طرف استان-های کرمان، مازندران، خوزستان، تهران، آذربایجان شرقی، قم و زنجان بود.

نتایج بخش کیفی

تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از کدگذاری در این پژوهش نشان داد، در بخش شناسایی موانع و محدودیت‌های ورزش زندانیان، ۲۱۵ کد اولیه و ۵۳ مفهوم انتزاعی حاصل شد. سپس این مفاهیم براساس مشابهت موضوعی در شش مقوله طبقه‌بندی شد و به هریک از این طبقه‌ها عنوانی اختصاص یافت. جدول (۵) دسته‌بندی مقوله‌ها و مفاهیم را درخصوص محدودیت‌ها و موانع توسعه ورزش و فعالیت بدنی در بین زندانیان براساس شرایط و نیازهای زندانیان نشان می‌دهد.

جدول ۵- دسته بندی محدودیت‌ها و موانع توسعه ورزش در بین زندانیان

Table 5- Classification of restrictions and obstacles to the development of sports among prisoners

مقوله فرعی	کد باز
موانع فردی	1. فقدان انگیزه 2. مشکلات ناشی از اعتیاد یا اختلالات روانی مددجو 3. مشکلات روحی و روانی یا شوک ناشی از ورود به محیط زندان 4. وجود آسیب‌های جسمانی از گذشته مانند زانودرد و غیره 5. تنبلی 6. نبود آمادگی و احساس تناسب نداشتن با اطرافیان در محیط ورزشی 7. بی‌حوصلگی 8. چاقی و اضافه‌وزن مفرط 9. خودکم‌بینی و حضور نداشتن در جمع‌های ورزشی 10. تجارب منفی گذشته فرد در ورزش 11. خستگی حاصل از ورزش 12. شرایط برخی مددجویان خاص مانند افراد دارای حرفه یا شغل داخل زندان (کمبود زمان)
موانع مدیریتی و سازمانی	13. نگرش نامناسب برخی مدیران و مسئولان ارشد سازمان زندان‌ها به ورزش در برخی مقاطع 14. تغییر سیاست‌های سازمان با جابه‌جایی مدیران 15. توزیع نامتناسب امکانات ورزشی در زندان‌ها و بندها 16. نبود مشوق‌های ورزشی مناسب (تناسب میان شرایط زندانی با جایزه دریافتی مانند مرخصی بیشتر، افزایش زمان تلفن) 17. کم ارزش بودن مشوق‌های ورزشی در مقایسه با مشوق‌های فرهنگی (حفاظت قرآن و...) 18. نبود امکان اعزام به مسابقات خارج از زندان به دلیل نوع محکومیت زندانی 19. نبود امکان اعزام زندانیان تحت‌قرار به مسابقات خارج از زندان

جدول ۵- دسته بندی محدودیت ها و موانع توسعه ورزش در بین زندانیان

Table 5- Classification of restrictions and obstacles to the development of sports among prisoners

مقوله فرعی	کد باز
موانع فرهنگی و اجتماعی	20. نپرداختن رسانه های جمعی به ورزش و فقدان کار تبلیغاتی در داخل زندان
	21. کمبود نیروی متخصص در بخش ورزش و تربیت بدنی زندان
	22. ممنوعیت پرداختن به برخی رشته ها (بدنسازی، رزمی)
	23. فقدان بهره گیری از ظرفیت ورزشکاران و قهرمانان زندانی
	24. کمبود اختیارات در بخش تربیت بدنی و ورزش سازمان زندان ها یا مسئول ورزش زندان
	25. کمبود بودجه برای ارائه خدمات ورزشی در سازمان زندان ها
	26. وجود تبعیض در توزیع امکانات بین زندانیان بندهای مختلف در برخی زندان ها
	27. ورزشی نبودن اعضای بند یا زندان
	28. نبود بستری مناسب جهت جمعی ورزش کردن زندانیان در برخی بندها یا زندان ها
	29. کمبود امنیت و احتمال درگیری و تنش در برخی محیط های ورزشی
کرونا	30. مشوق نداشتن
	31. تنهایی و نداشتن همراه در زندان
	32. احتمال سوءاستفاده زندانیان از امکانات و وسایل ورزشی زندان
	33. نژاد و دوری از جمع به دلیل کرونا
موانع بینش و آگاهی	34. تعطیلی محیط های ورزشی به خاطر کرونا
	35. فقدان انگیزه لازم برای ورزش به علت کرونا
	36. ترس از کرونا
	37. نبود احساس ضرورت به ورزش
موانع امکاناتی و تجهیزاتی	38. ناآگاهی از روش های ورزش در زندان یا بند
	39. اطلاع نداشتن از چگونگی پرداختن به ورزش
	40. آگاهی نداشتن از شیوه استفاده از وسایل داخل زندان
	41. ناآگاهی و اعتقاد نداشتن به فواید ورزش
	42. آگاهی نداشتن از ورزش متناسب با شرایط سنی و جنسی
	43. فقدان امکانات و وسایل ورزشی در محل زندان
موانع امکاناتی و تجهیزاتی	44. پایین بودن سطح کیفیت امکانات و تجهیزات موجود
	45. نبود دسترسی آسان به محیط های ورزشی زندان
	46. محدود بودن تعداد وسایل و امکانات ورزشی در زندان
	47. زمان بندی نامناسب محیط های ورزشی در زندان
	48. تناسب نداشتن ساعت کاری محیط های ورزشی زندان با شرایط زندانیان
	49. کمبود فضاهای مناسب و ایمن برای ورزش زندانیان
	50. کمبود محیط ورزشی مناسب و سرپوشیده برای زندانیان زن
	51. تنوع کم رشته های ورزشی در محیط زندان
	52. هزینه های اولیه پرداختن به ورزش مثل کفش، لباس، تجهیزات و غیره
	53. استفاده نکردن از مربیان کارآزموده و مجرب در محیط های ورزشی زندان

همچنین درخصوص شناسایی راهکارهای توسعه ورزش در بین زندانیان، ۱۹۳ کد اولیه از مصاحبه با متخصصان و صاحب نظران استخراج شد که در نهایت به ۴۴ مفهوم انتزاعی تر تبدیل شد. در ادامه نیز این مفاهیم در پنج مقوله طبقه بندی شد و به هریک از این طبقه ها عنوانی اختصاص یافت. جدول (۶) دسته بندی مقوله ها و مفاهیم استخراج شده

از مصاحبه‌ها را درخصوص راهکارهای توسعه ورزش و فعالیت بدنی در بین زندانیان براساس شرایط و نیازهای زندانیان نشان می‌دهد.

جدول ۶- دسته بندی راهکارهای توسعه ورزش در بین زندانیان

Table 6- Classification of sports development strategies among prisoners

مقوله فرعی	کد باز
راهکارهای آموزشی و رسانه‌ای	1. ترویج برنامه‌های ورزشی در محیط زندان
	2. آموزش چگونه ورزش کردن در زندان متناسب با افراد مختلف
	3. فرهنگ‌سازی ورزش در زندان به طرق مختلف
	4. ساخت برنامه‌های ویدئویی ورزش در زندان برای زندانیان
	5. پخش برنامه‌های ورزشی شاد و مفرح از طریق رسانه‌های در دسترس زندانیان
	6. ترویج بازی‌های بومی و محلی در محیط زندان
	7. ساخت و ترویج فیلم‌ها و کلیپ‌های خودآموز ورزش
	8. معرفی الگوهای برتر ورزشی زندان در رسانه‌های مختلف زندان
	9. روایت داستان موفقیت زندانیان ورزشکار به‌رغم محدودیت‌ها
	10. افزایش تبلیغات و اطلاع‌رسانی برای ورزش و فعالیت بدنی
	11. ترویج پیاده‌روی به‌جای استفاده از محیط‌های سرپوشیده ورزشی در ایام کرونا
	12. استفاده از پتانسیل زندانیان ورزشکار برای آموزش به سایر زندانیان
راهکارهای فرهنگی و اجتماعی	13. ارائه مشاوره‌های روحی و روانی برای برطرف کردن شوک‌های ناشی از ورود به زندان
	14. افزایش امنیت اجتماعی و آرامش خاطر برای ورزش زندانیان
	15. برگزاری بازی‌های اجتماعی و شاد همچون دست رشته در بندهای زندان
	16. افزایش طرح‌ها و برنامه‌های ورزشی با موضوع ارسال مربی مجاز به زندان
	17. ارائه مشاوره‌های ورزشی در مراکز بهداشت زندان
	18. فراهم کردن محیط خوب و سالم در محیط‌های ورزشی زندان
	19. ایجاد جو شاد و مفرح در محیط ورزش زندان
	20. بررسی وضعیت جسمانی زندانیان و ارائه تمرین‌های ورزشی متناسب با شرایط آن‌ها
	21. فراهم کردن امکان استفاده از مشاوره روانشناسی و ورزشی به صورت تلفنی و تصویری
	22. افزایش محیط‌های ورزشی و مراکز تفریحی
راهکارهای زیرساختی و مالی	23. فراهم کردن دسترسی زیاد و کافی به فضای سبز
	24. تربیت و افزایش مربیان کارآموده در محیط زندان
	25. توسعه اماکن ورزشی اختصاصی برای بانوان زندانی
	26. جذب و به‌کارگیری نیروهای متخصص در بخش ورزش و تربیت‌بدنی زندان
	27. افزایش بودجه برای ارائه خدمات ورزشی در سازمان زندان‌ها
	28. تهیه ملزومات اولیه پرداختن به ورزش مثل کفش، لباس، تجهیزات و غیره هرچند به صورت امانی
	29. افزایش طرح‌ها و برنامه‌های ورزشی با موضوع ارسال مربی مجاز به زندان
	30. تهیه ابزار و تجهیزات ورزش‌های فکری برای افرادی که امکان انجام تمرینات جسمی ندارند
	31. تغییر نگرش مسئولان ارشد سازمان زندان‌ها به ورزش
راهکارهای مدیریتی و سازمانی	32. استفاده از ظرفیت ورزشکاران و قهرمانان زندانی و ایجاد تسهیلات برای آن‌ها
	33. افزایش اقدامات بهداشتی برای فراهم کردن امکان ورزش در بین زندانیان در زمان شیوع کرونا و شرایط مشابه
	34. افزایش اختیارات در مدیریت تربیت بدنی و ورزش سازمان زندان‌ها

جدول ۶- دسته بندی راهکارهای توسعه ورزش در بین زندانیان

Table 6- Classification of sports development strategies among prisoners

مقوله فرعی	کد باز
راهکارهای بینشی (فردی) و انگیزشی	35. افزایش تنوع رشته‌های ورزشی در محیط زندان
	36. ایجاد اتاق مخصوص ورزش در ندامتگاه‌ها و بندهای مجاز
	37. توسعه زمان استفاده زندانیان از باشگاه‌ها در عصر و شب‌ها
	38. شناسایی زندان‌های برتر در حوزه ورزش و تشویق آن‌ها
	39. ایجاد درک وجوب ورزش برای بانوان زندانی
	40. ایجاد آگاهی از منافع جسمی و روانی ورزش در زندگی برای زندانیان
	41. ارزش قائل شدن زندانیان برای خود و سلامتی
	42. وضع قوانین تشویقی متناسب با هر زندانی (از نظر نوع محکومیت و...)
	43. در نظر گرفتن پاداش برای زندانیانی که مرتب ورزش می‌کنند
	44. افزایش برنامه‌های اعزام به مسابقات خارج از زندان

نتایج بخش کمی

برای شناسایی موانع و محدودیت‌های ورزش زندانیان در بخش کمی از آزمون تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. با توجه به اینکه ضریب عامل تعیین‌شده برای تمامی گویه‌ها بیشتر از ۰/۵ بود، تمامی موارد ذکرشده در پرسشنامه را می‌توان به‌عنوان مانع یا محدودیت شناسایی کرد. همچنین نتایج تحلیل اکتشافی برای شناسایی راهکارهای توسعه ورزش در بین زندانیان برای تمامی گویه‌ها بیشتر از ۰/۵ بود که بیانگر آن است تمامی موارد ذکرشده در پرسشنامه را می‌توان به‌عنوان راهکار شناسایی کرد.

برای اولویت‌بندی موانع و محدودیت‌های توسعه ورزش در بین زندانیان از آزمون فریدمن استفاده شد. رتبه‌بندی کلی مؤلفه‌ها و موانع مؤثر بر توسعه ورزش در بین زندانیان نشان داد، بیشترین میانگین رتبه مربوط به مؤلفه «موانع امکاناتی و تجهیزاتی» (۴/۸۰) و کمترین میانگین رتبه مربوط به مؤلفه «کرونا» (۲/۵۲) بود. در جدول (۷) رتبه‌بندی کلی موانع و محدودیت‌های توسعه ورزش در بین زندانیان گزارش شده است.

جدول ۷- رتبه‌بندی کلی موانع و محدودیت‌های ورزش در بین زندانیان

Table 7- General ranking of obstacles and restrictions of exercise among prisoners

تعداد	آماره‌خ‌ی‌دو	درجه آزادی	میزان P
96	122.229	5	0.001
مؤلفه‌ها			
میانگین رتبه			
موانع امکاناتی و تجهیزاتی			
4.80			
موانع مدیریتی و سازمانی			
4.44			
موانع بینش و آگاهی			
3.48			
موانع فردی			
3.08			
موانع فرهنگی و اجتماعی			
2.69			
کرونا			
2.52			

رتبه‌بندی کلی مؤلفه‌های راهکارهای مؤثر بر توسعه ورزش در بین زندانیان نیز نشان داد، بیشترین میانگین رتبه مربوط به مؤلفه «راهکارهای زیرساختی و مالی» (۴/۰۶) و کمترین میانگین رتبه مربوط به مؤلفه «راهکارهای آموزشی و رسانه‌ای» (۲/۱۰) بود. در جدول (۸) رتبه‌بندی کلی راهکارهای توسعه ورزش در بین زندانیان گزارش شده است.

جدول ۸- رتبه‌بندی کلی مؤلفه‌های راهکارهای توسعه ورزش در بین زندانیان

Table 8- General ranking of the components of sports development strategies among prisoners

تعداد	آماره‌خ‌دو	درجه آزادی	میزان P
96	84.789	4	0.001
مؤلفه		میانگین رتبه	
راهکارهای زیرساختی و مالی		4.06	
راهکارهای بینشی و انگیزشی		3.16	
راهکارهای مدیریتی و سازمانی		3.03	
راهکارهای فرهنگی و اجتماعی		2.65	
راهکارهای آموزشی و رسانه‌ای		2.10	

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر شناسایی موانع و راهکارهای توسعه ورزش در بین زندانیان بود. در بخش کیفی پس از انجام مصاحبه‌های عمقی با ۳۹ مصاحبه‌شونده، ابتدا مهم‌ترین موانع توسعه ورزش در بین زندانیان در شش مقوله شامل موانع امکاناتی و تجهیزاتی، موانع مدیریتی و سازمانی، موانع بینشی و آگاهی، موانع فردی، موانع فرهنگی و اجتماعی و کرونا دسته‌بندی شد. سپس برخاسته از تحلیل موانع موجود و اطلاعات حاصل از مصاحبه‌ها، مهم‌ترین راهکارهای توسعه ورزش در بین زندانیان در قالب پنج مقوله راهکارهای زیرساختی و مالی، راهکارهای بینشی و انگیزشی، راهکارهای مدیریتی و سازمانی، راهکارهای فرهنگی و اجتماعی، راهکارهای آموزشی و رسانه‌ای شناسایی شد. در بخش کمی نیز این مؤلفه‌ها توسط آزمون تحلیل عامل اکتشافی تأیید و به کمک آزمون فریدمن رتبه‌بندی شد.

یکی از موانع توسعه ورزش در بین زندانیان موانع امکاناتی و تجهیزاتی است. مفاهیمی همچون پایین بودن سطح کیفیت امکانات و تجهیزات موجود، زمان‌بندی نامناسب محیط‌های ورزشی در زندان، تناسب نداشتن ساعت کاری محیط‌های ورزشی زندان با شرایط زندانیان، هزینه‌های اولیه پرداختن به ورزش و استفاده نکردن از مربیان کارآزموده و مجرب در محیط‌های ورزشی زندان از جمله این موانع بود. اشرفی (۲۰۰۷) نیز کمبود نیروی انسانی متخصص، کمبود بودجه و امکانات، تراکم بیش از حد جمعیت زندانیان و نبود تفکر و اعتقاد علمی اصلاح‌گرایانه در مسئولان را از موانع برنامه‌های فرهنگی، هنری و ورزشی زندان‌ها دانسته است. نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌های جبار دانش و همکاران (۲۰۱۴) و بزرگ امید و همکاران (۲۰۱۵) همسوست.

موانع مدیریتی و سازمانی از دیگر موانع توسعه ورزش در بین زندانیان بود. با توجه به شرایط خاص زندان و محدودیت‌هایی که برای زندانیان وجود دارد، موانع مدیریتی و سازمانی نقش پررنگ‌تری در جلوگیری از پرداختن زندانیان به ورزش ایفا می‌کنند. از مهم‌ترین این موانع می‌توان به تغییر سیاست‌های سازمان با جابه‌جایی مدیران، نبود مشوق‌های ورزشی متناسب و ممنوعیت پرداختن به برخی رشته‌ها در زندان اشاره کرد؛ به طور مثال، تناسب ارزش‌های هر زندانی با جایزه دریافتی از اهمیت بسیاری برخوردار است؛ مثلاً برای زندانیانی که مشکل مالی دارند، مشوق‌های مادی و مالی اهمیت خواهد داشت، ولی زندانیانی که به تازگی و برای اولین بار وارد زندان شده‌اند یا احکام سنگین دریافت کرده‌اند، مشوق‌های مادی آنچنان تأثیرگذار نیست و مشوق‌هایی مانند افزایش زمان مرخصی یا افزایش زمان استفاده از تلفن می‌تواند تأثیر

بسیار بیشتری داشته باشد. در همین راستا حسینی و همکاران (۲۰۲۰) عوامل مدیریتی را به عنوان یکی از موانع ورزش مطرح کردند. همچنین نتایج این پژوهش با نتیجه پژوهش خطیبی و قلی پور (۲۰۱۹) همسوست.

از دیگر موانع توسعه ورزش در بین زندانیان می توان به موانع بینشی و آگاهی اشاره کرد. مفاهیمی همچون نبود احساس ضرورت به ورزش، ناآگاهی از روش های ورزش در زندان یا بند، آگاهی نداشتن از شیوه استفاده از وسایل داخل زندان، ناآگاهی و اعتقاد نداشتن به فواید ورزش و اطلاع نداشتن از چگونگی پرداختن به ورزش از این قبیل موانع بود. هنگامی که بینش افراد به ورزش منفی باشد یا احساس ضرورت نسبت به ورزش نداشته باشند یا آگاهی لازم برای پرداختن به ورزش در محیط زندان نداشته باشند، به سختی می توان آن ها را به ورزش ترغیب کرد. جبار دانش و همکاران (۲۰۱۴) در تحقیق خود نبود آگاهی را به عنوان یکی از موانع گرایش به ورزش نام بردند که با نتایج این تحقیق هم-راستا است. همچنین نتایج این پژوهش با تحقیقات خان محمدی (۲۰۱۶) و برگر و ریلی (۲۰۰۸) همسوست.

موانع فردی یکی دیگر از موانع توسعه ورزش در بین زندانیان بود. مفاهیمی همچون مشکلات روحی و روانی یا شوک های ناشی از ورود به محیط زندان، ناآمادگی و احساس تناسب نداشتن با اطرافیان در محیط ورزشی، وجود آسیب های جسمانی از گذشته مانند زانودرد و غیره و فقدان انگیزه از جمله مهمترین موانع فردی بود. همان طور که مشخص است، یک دسته از این موانع مرتبط با بیماری ها یا اختلالات جسمانی است و دسته دیگر با بیماری ها و اختلالات روانی ارتباط دارد. امروزه به دلیل سبک زندگی نادرست، آسیب ها و اختلالات جسمانی و روانی در جامعه افزایش یافته است. این موضوع در میان زندانیان بیشتر نمود پیدا می کند؛ چراکه تأیید شده است شیوع بیماری روانی و استفاده نادرست از مواد مخدر در میان زندانیان از عموم جامعه بیشتر است. همچنین در مطالعات انجام شده در تعدادی از کشورها، ۵۰ تا ۸۰ درصد از زندانیان دچار نوعی ناتوانی ذهنی هستند (سارکین^۱، ۲۰۱۴). این موضوعات موانعی جدی برای مشارکت زندانیان در ورزش هستند. همچنین از آنجاکه در هر بند زندان افراد با سنین مختلف و سطوح آمادگی جسمانی مختلف وجود دارند، احساس ناآمادگی و احساس تناسب نداشتن با اطرافیان در محیط ورزش یکی دیگر از موانع است. غفوری (۲۰۰۳) نداشتن وقت را به عنوان مهم ترین مانع پرداختن به ورزش عنوان کرد که با یافته های این تحقیق هم-راستا است. حسینی و همکاران (۲۰۲۰) نیز عوامل فردی را دلیل اصلی کناره گیری از ورزش عنوان کردند.

در ادامه بررسی موانع توسعه ورزش در بین زندانیان می توان به موانع فرهنگی و اجتماعی اشاره کرد. فضای فرهنگی نقش مهمی در مشارکت افراد در ورزش دارد و در صورتی که این فضا مساعد نباشد، می تواند موانع جدی را در پرداختن زندانیان به ورزش به وجود آورد. این مانع مفاهیمی همچون وجود تبعیض در توزیع امکانات بین زندانیان بندهای مختلف در برخی زندان ها، ورزشی نبودن اعضای بند یا زندان، کمبود امنیت و احتمال درگیری و تنش در برخی محیط های ورزشی، احتمال سوءاستفاده زندانیان از امکانات و وسایل ورزشی زندان را شامل می شود. سوءاستفاده برخی زندانیان از تجهیزات ورزشی علاوه بر آنکه دیگران را از بهره مندی از امکانات محروم می کند، نگاه مسئولان زندان را نیز به ورزش و تجهیزات ورزشی تغییر می دهد و به این ترتیب توجه آن ها به ورزش کاهش می یابد. کمبود امنیت و احتمال درگیری و تنش در برخی محیط های ورزشی، یکی دیگر از موانع توسعه ورزش در زندان است. بسیاری از زندانیان به دلیل احتمال بروز درگیری و تنش، از حضور در جمع ها ورزشی پرهیز می کنند. در همین راستا، اسماعیلی (۲۰۰۹) سبک زندگی بی تحرک، کمبود فضاهای تفریحی و ورزشی در دسترس، افزایش گرایش به تفریحات ناسالم از قبیل مصرف دخانیات، الکل و مواد مخدر و کمبود مطالعات علمی مرتبط با تفریح و تربیت بدنی در زندان ها را از محدودیت های ورزش زندان ها بر شمرد.

1. Sarkin

موانع ناشی از شیوع بیماری کرونا آخرین مقوله‌ای بود که در این بخش شناسایی شد. مفاهیمی همچون تعطیلی محیط‌های ورزشی به دلیل بیماری کرونا، فقدان انگیزه لازم برای ورزش به خاطر این بیماری و ترس از آن ازجمله چالش‌های مربوط به این مقوله بود.

در ادامه به بررسی و تبیین مهم‌ترین راهکارهای توسعه ورزش در بین زندانیان پرداخته شده است. راهکارهای زیرساختی و مالی اولین مقوله‌ای بود که در این بخش شناسایی شد و براساس آزمون فریدمن رتبه اول را از آن خود کرد. افزایش محیط‌های ورزشی و مراکز تفریحی، تربیت و افزایش مربیان کارآموده در محیط زندان، توسعه اماکن ورزشی اختصاصی برای بانوان زندانی، افزایش بودجه برای ارائه خدمات ورزشی در سازمان زندان‌ها و تهیه ابزار و تجهیزات ورزش‌های فکری برای افرادی که امکان انجام تمرینات جسمی ندارند، ازجمله مهم‌ترین مفاهیم مرتبط با این مقوله بود. هنگامی که زیرساخت‌ها در یک سازمان فراهم نباشند، درعمل سایر راهکارها، فعالیت‌هایی مقطعی خواهند بود. همچنین توجه به ورزش زنان در زندان، با توجه به محدودیت‌های آنان از اهمیت بسیاری برخوردار است. توسعه فضای اختصاصی برای ورزش زنان یکی از موارد مهم و درخور توجه است. فضایی که زنان بتوانند به راحتی در آن ورزش کنند و احساس امنیت و آرامش در آن فضا داشته باشند، لازم است. همچنین با توجه به تفاوت‌های فیزیولوژیک بین زنان و مردان، لازم است هنگام انتخاب تجهیزات ورزش برای زندان زنان، به این تفاوت‌ها توجه شود. افزایش بودجه ورزشی در سازمان زندان‌ها، کمک شایانی به پیاده‌سازی راهکارهای مطرح‌شده خواهد داشت. همچنین تخصیص بودجه برای تهیه ملزومات اولیه پرداختن به ورزش اهمیت دارد؛ چراکه اکثر ورزش‌ها به ملزومات اولیه مانند کفش، لباس، تجهیزات و غیره برای شروع به انجام آن ورزش نیاز دارند که در حال حاضر این وسایل باید توسط شخص مددجو تهیه شوند. این مسئله از دو بعد مانع ایجاد می‌کند: اول اینکه امکان نگهداری برخی وسایل مانند کفش ورزشی نزد مددجویان وجود ندارد و باید پس از ورزش آن وسایل را که شخصاً خریداری کرده‌اند، به مسئول زندان تحویل دهند که همین موضوع نگرانی از بابت گم شدن وسایلشان را افزایش می‌دهد؛ دوم اینکه افرادی که توانایی مالی برای خرید این ملزومات ندارند، درعمل امکان شروع ورزش را نخواهند داشت؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود سازمان زندان‌ها این وسایل را خریداری کند و هرچند به صورت امانی در اختیار مددجویان قرار دهد.

راهکارهای بینشی و انگیزشی دومین راهکار برای توسعه ورزش در بین زندانیان بود. ایجاد درک اهمیت ورزش برای بانوان زندانی، ایجاد آگاهی از منافع جسمی و روانی ورزش در زندگی برای زندانیان، وضع قوانین تشویقی متناسب با هر زندانی، افزایش برنامه‌های اعزام به مسابقات خارج از زندان از مهم‌ترین مؤلفه‌های این راهکار بود. ایجاد تغییر در نگرش مددجویان به ورزش و فعالیت بدنی می‌تواند گره‌گشای بسیاری از موانع باشد. تا زمانی یک فرد شخصاً به اهمیت ورزش پی نبرد، تشویق او به ورزش کاری بسیار سخت و هزینه‌بر خواهد بود؛ بنابراین از مهم‌ترین عوامل انگیزش مددجویان، به ویژه زنان، ایجاد درک و آگاهی اهمیت ورزش برای آنان است. افزایش برنامه‌های اعزام به مسابقات خارج از زندان نیز می‌تواند در تقویت روحیه و انگیزه مددجویان برای ورزش نقش بسزایی داشته باشد؛ زیرا افرادی که به مسابقه اعزام می‌شوند، برای مدتی از محیط زندان خارج می‌شوند و با افراد جدید ارتباط پیدا می‌کنند و این تنوع در روحیه آنان اثرگذار خواهد بود.

راهکارهای مدیریتی و سازمانی یکی دیگر از راهکارهای توسعه ورزش در بین زندانیان بود که براساس نتایج این پژوهش اولویت سوم را پیدا کرد. تغییر نگرش مسئولان ارشد سازمان زندان‌ها به ورزش، افزایش اختیارات در مدیریت تربیت‌بدنی و ورزش سازمان زندان‌ها، ایجاد اتاق مخصوص ورزش در ندامتگاه‌ها و بندهای مجاز، توسعه زمان استفاده از زندانیان از باشگاه‌ها در عصر و شب ازجمله مفاهیمی بود که در این قسمت شناسایی شد. یکی از مواردی که بر کیفیت و کمیت

ورزش در زندان تأثیر می‌گذارد، ثبات در سیاست‌های ورزشی و نگرش مسئولان ارشد سازمان زندان‌ها به ورزش است؛ مثلاً در مقطعی از زمان نسبت به یک ورزش خاص نظر مثبت وجود دارد و تجهیزات و امکانات مرتبط با آن ورزش برای زندان‌ها خریداری می‌شود و در مقطعی دیگر، نظر مسئولان به آن رشته کاملاً تغییر می‌کند و حتی تجهیزات آن رشته ورزشی از زندان‌ها خارج می‌شود. یکی دیگر از نکات بسیار مهم، تلاش در جهت استفاده از ظرفیت‌های ورزشکاران و قهرمانان زندانی و ایجاد تسهیلات برای آن‌ها است. فراهم کردن بسترهای قانونی برای حمایت از ورزشکاران و قهرمانان زندانی، در افزایش انگیزه و روحیه آنان مؤثر خواهد بود و سایر زندانیان نیز به ورزش تشویق خواهند شد. اسماعیلی (۲۰۰۹) نیز در همین راستا ارائه برخی از انگیزه‌های مادی مانند استفاده از مرخصی، ملاقات حضوری، ملاقات شرعی، ارتباط تلفنی بیشتر با خانواده‌ها، افزایش وقت ملاقات و به طور کلی استفاده بیشتر از همه امکانات رفاهی برای زندانیان فعال در حوزه ورزش مطابق با آیین‌نامه داخلی سازمان زندان‌ها را پیشنهاد کرده است.

راهکارهای فرهنگی و اجتماعی نیز یکی دیگر از راهکارهای توسعه ورزش در بین زندانیان بود. این راهکار مفاهیمی همچون ارائه مشاوره‌های روحی و روانی برای برطرف کردن شوک‌های ناشی از ورود به زندان، افزایش طرح‌ها و برنامه‌های ورزشی با موضوع ارسال مربی مجاز به زندان، ارائه مشاوره‌های ورزشی در مراکز بهداشت زندان، بررسی وضعیت جسمانی زندانیان و ارائه تمرین‌های ورزشی متناسب شرایط آن‌ها را شامل می‌شد. مراکز بهداشت می‌توانند با بررسی سلامت هر مددجو، برنامه ورزشی متناسب را برای او پیشنهاد دهند. تجربه نشان داده است که هرچقدر بین ویژگی‌های یک ورزش و ورزشکار تناسب وجود داشته باشد، علاقه آن فرد به ورزش و ورزش کردن بیشتر خواهد بود. همچنین به دلیل کمبود امکانات در برخی زندان‌ها و دشواری در دسترسی به مشاوران و روان‌شناسان خبره، می‌توان از امکان مشاوره و روانشناسی تلفنی و آنلاین برای مددجویان استفاده کرد. این امر علاوه بر اینکه در خدمت‌رسانی تسهیل خواهد داشت، در هزینه‌ها نیز صرفه‌جویی درخور توجهی در پی دارد.

راهکارهای آموزشی و رسانه‌ای آخرین مقوله‌ای بود که به‌منظور توسعه ورزش در بین زندانیان شناسایی شد. مفاهیمی همچون آموزش چگونه ورزش کردن در زندان متناسب با افراد مختلف، پخش برنامه‌های ورزشی شاد و مفرح از طریق رسانه‌های در دسترس زندانیان، معرفی الگوهای برتر ورزشی زندان در رسانه‌های مختلف زندان، استفاده از پتانسیل زندانیان ورزشکار برای آموزش به سایر زندانیان از جمله مهم‌ترین راهکارهای زیرمجموعه راهکارهای آموزشی و رسانه‌ای بود. اینکه یک فرد بداند که چه ورزشی برای او مناسب است و چگونه می‌تواند آن ورزش را انجام دهد، در انگیزه و اشتیاق او به ورزش بسیار مؤثر است. در بسیاری از موارد، مددجویان به ورزش‌هایی مانند والیبال و فوتبال علاقه نشان نمی‌دهند، ولی درمورد بازی‌های بومی و محلی این‌گونه نیست و معمولاً افراد علاقه خاصی به این بازی‌ها ابراز می‌کنند. گسترش این قبیل بازی‌ها می‌تواند در مشارکت بیشتر مددجویان در ورزش نقش داشته باشد. شاکری و راستگو (۲۰۱۳) نیز برگزاری کلاس‌های توجیهی و آگاه‌سازی مددجویان از مزایای شرکت در فعالیت‌های ورزشی، تخصیص امکانات ورزشی بیشتر و متنوع‌تر، اجرای برنامه‌های ورزشی متناسب برای جرائم مختلف، برگزاری دوره‌های آموزشی ویژه رفتارهای پرخطر، تخصیص اعتبارات هزینه‌ای مکفی به فرایند ورزش در زندان و اجرای مطالعات مشابه به تفکیک جرائم درخصوص اثربخشی فعالیت‌های ورزشی بر کاهش آسیب انواع مختلف جرائم را پیشنهاد کردند.

در پایان پیشنهاد می‌شود، مدیران و مسئولان مربوط نتایج این پژوهش شامل موانع ورزش زندانیان و راهکارهای توسعه ورزش در بین زندانیان را با در نظر گرفتن اولویت‌بندی آن به‌مثابه یک راهنما یا دستنامه مدنظر قرار دهند و مجموعه برنامه‌ها و فعالیت‌های ورزشی خود را با استفاده از نتایج این پژوهش بازنگری کنند و بهبود دهند. مجموعه کدها و راهکارهایی که در بخش نتایج این پژوهش گزارش شد و درباره آن بحث شد، پیشنهادهای کاربردی برخاسته از این

پژوهش برای توسعه ورزش در بین زندانیان است. توسعه زیرساخت‌ها و افزایش بودجه ورزشی، تقویت برنامه‌های انگیزشی و آگاهی‌بخشی، اصلاح و بهبود سیاست‌های مدیریتی و سازمانی از جمله طراحی برنامه راهبردی گسترش ورزش در سازمان زندان‌ها و الزام همه مدیران قدیمی و جدید به حرکت در چهارچوب آن، طراحی مشوق‌ها و پاداش‌هایی متناسب با شرایط زندانیان و نوع محکومیت و اقتضائاتی که دارند (حبس کوتاه یا بلند، مجرد یا متأهل و غیره)، معرفی قهرمانان ورزشی زندان در رسانه‌های مختلف زندان‌ها، افزایش اختیارات و حمایت از بخش تربیت‌بدنی زندان‌ها، استفاده از زندانیانی که سابقه ورزش حرفه‌ای دارند، استخدام نیروهای متخصص ورزشی در زندان یا بهره‌گیری از نیروهای متخصص خارج از زندان به صورت پاره‌وقت، در اولویت قرار گرفتن رشته‌های رزمی و بدنسازی با توجه به ابراز علاقه مددجویان و تغییر نگرش مدیران سازمان زندان‌ها و درک اهمیت موضوع ورزش و فعالیت‌بدنی در زندان برای بهزیستی زندانیان، پیشگیری از آسیب‌ها و اختلالات و اهمیت آن در بازیابی شخصیتی و تسهیل بازگشت مددجو به آغوش جامعه و خانواده، مختصری از یافته‌ها و پیشنهادها بر خاسته از این پژوهش بود.

پیام مقاله

این مقاله با شناسایی موانع اصلی و ارائه راهکارهای کاربردی به توسعه ورزش در میان زندانیان پرداخت. یافته‌های پژوهش به مدیران زندان‌ها و سیاست‌گذاران کمک می‌کند تا برنامه‌های ورزشی ساختارمند، جامع و پایدار را طراحی و اجرا کنند. این اقدامات می‌تواند به بهبود سلامت جسمی و روانی زندانیان، تسهیل بازاجتماعی‌شدن آنان و کاهش نرخ بازگشت به زندان منجر شود؛ از این‌رو ورزش به‌عنوان ابزاری توانمند در فرایند اصلاح و تربیت زندانیان معرفی می‌شود.

ملاحظات اخلاقی

این پژوهش نیاز به دریافت مجوز رسمی اخلاق نداشت، اما تمام اصول اخلاقی شامل رضایت آگاهانه، ناشناس‌ماندن مشارکت‌کنندگان و محرمانگی اطلاعات رعایت شده است. رضایت شفاهی از تمام صاحب‌ه‌شوندگان دریافت شد.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان در ایده‌پردازی، طراحی، گردآوری داده‌ها، تحلیل نتایج و نگارش مقاله مشارکت مؤثر داشتند و نسخه نهایی مقاله را مطالعه و تأیید کردند.

تعارض منافع

نویسندگان اظهار می‌دارند که درخصوص انتشار این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی

نویسندگان مراتب قدردانی صمیمانه خود را از تمامی شرکت‌کنندگانی که در این پژوهش مشارکت داشتند، ابراز می‌دارند. همچنین از دفتر آموزش و پژوهش سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی ایران به دلیل حمایت مالی و معنوی‌شان در طول اجرای این مطالعه، تشکر ویژه می‌شود.

منابع

1. Ashrafi, M., & Nazari, B. (2007). Studying the educational, sports, cultural, artistic and religious needs of the clients of Isfahan Correctional and Education Center. *Correctional and Education Monthly*, 82. [In Persian].

2. Askari, E., Behlke, T., & Joharipour, A. (2023). The relationship between exercise and physical activities on general health and quality of life of prisoners in Gorgan prison. *Physiology of Movement and Health*, 2(3), 104-112. [In Persian].
3. Babadi, P., Esmaeili, M., & Afarinesh, A. (2019). The effect of group exercise on prisoners' lifestyle change. *Medical Journal of Mashhad University of Medical Sciences*, 62, 355-363. <https://doi.org/10.22038/MJMS.2019.14774> [In Persian].
4. Babaei, H., & Ghadimi, B. (2023). Sociological analysis of the function of sport in the resocialization of criminals (case study: male prisoners in Sanandaj city). *Socio-Cultural Changes*, 2(20), 150-177. <https://doi.org/10.30495/jscc.2023.1942365.1924> [In Persian].
5. Berger, I. E., O'Reilly, N., Parent, M. M., Séguin, B., & Hernandez, T. (2008). Determinants of sport participation among Canadian adolescents. *Sport Management Review*, 11(3), 277-307. [https://doi.org/10.1016/S1441-3523\(08\)70113-X](https://doi.org/10.1016/S1441-3523(08)70113-X)
6. Bozor Omid, M. (2015). Identification and ranking of the factors driving the participation of women prisoners in Ahvaz city in physical activity using the TOPSIS method. Paper presented at the the First National Conference on New Research Findings of Sports Sciences in the Field of Health, Social Vitality, Entrepreneurship and Heroism, Ahvaz. [In Persian].
7. Cashin, A., Potter, E., & Butler, T. (2008). The relationship between exercise and hopelessness in prison. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 15(1), 66-71. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2850.2007.01207.x>
8. Cormac I. (2009). Physical health of people with mental disorder and disabilities. *OP67*, 13.
9. Erfani, M., Davarnia, R., & Bakshizadeh, H. (2013). Investigating the effect of prison on recidivism (case study: Ardabil Central Prison). *Social and Cultural Strategy*, 1(1). [In Persian].
10. Esmaili, I. (2009). Exercise and addiction. *Reform and Training Monthly*, 102, 45-56. [In Persian].
11. Ghafouri, F. (2016). Determining the influencing factors on the trend towards popular sports and championships for determining sports strategies in the Islamic Republic of Iran (PhD thesis). Tarbiat Modares University, Tehran. [In Persian].
12. Ghomashi, S., & Jahangiri, E. (2017). *Legal Research Quarterly*, 20(79), 299-323. <https://doi.org/10.22034/jlr.2017.54397>
13. Golestane, A., & Khalji, H. (2015). The effect of selected sports training program on depression and anxiety of addicted female prisoners. Paper presented at the International Conference on Management, Economics and Human Sciences, Turkey-Istanbul. [In Persian].
14. Hosseini, E., Farzan, F., & Hosseini Nia, S. R. (2020). Providing a model of factors influencing women dropping out of sport activities by DEMATEL technique. *Sport Management Journal*, 12(2), 369-384. <https://doi.org/10.22059/jsm.2019.262744.2124> [In Persian].
15. Jabar Danesh, A., Vaez Mousavi, S. M. K., & Naji, M. (2014). Factors and obstacles of the employees of a military university towards sports and their relationship with people's attitude towards sports. *Military Psychology*, 6(24), 47-61. [In Persian].
16. Kashfi, S. S., & Asanlu, A. (2013). Police prevention of juvenile delinquency. *Policewoman*, 5(15), 112-128. [In Persian].
17. Khan Mohammadi, S. (2016). a sociological approach to the obstacles of women's participation in sports activities. Paper presented at the Second National Humanities Conference, Qarchak. [In Persian].
18. Khatibi, A., & Gholi Poor, M. (2019). Identification factors affecting the market demand of women's taekwondo clubs. *Sport Management Studies*, 11(54), 153-170. <https://doi.org/10.22089/smrj.2018.5169.2014>
19. Martos-Garcia, D., Devís-Devís, J., & Sparkes, A. C. (2009). Sport and physical activity in a high security Spanish prison: An ethnographic study of multiple meanings. *Sport, Education and Society*, 14(1), 77-96. <https://doi.org/10.1080/13573320802615189>

20. Miri Balajorshari, S. M., & Mahmoudi, A. (2024). Analyzing the rights of prisoners with an approach to domestic and international institutions. *Fares Law Research*, 7(19), e194345. <https://doi.org/10.22034/lc.2024.450603.1461>
21. Mutz, M., & Müller, J. (2023). Health decline in prison and the effects of sporting activity: results of the Hessian prison sports study. *Health & Justice*, 11(1), 34-44, <https://doi.org/10.1186/s40352-023-00237-6>
22. Naseri, Z., Farzan, F., & Razavi, S. M. H. (2016). Investigating the position of sports participation in prison. Paper presented at the Second National Conference on New Approaches in Education and Research, Mahmoudabad. [In Persian].
23. Numerato D. (2009). The institutionalisation of regional public sport policy in the Czech Republic. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 1(1), 13-30. <https://doi.org/10.1080/19406940802681236>
24. Ortega Vila, G., Abad Robles, M. T., Robles Rodríguez, J., Durán González, L. J., Franco Martín, J., Jiménez Sánchez, A. C., & Giménez Fuentes-Guerra, F. J. (2020). Analysis of a sports-educational program in prisons. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(10), 3467. <https://doi.org/10.3390/ijerph17103467>
25. Papa, V., Tafuri, D., & Vaccarezza, M. (2021). Could physical activity have any role in cardiovascular disease prevention in prisoners? A systematic review. *International journal of environmental research and public health*, 18(5), 2307, <https://doi.org/10.3390/ijerph18052307>
26. Rezvani, S., Ramezanzadeh, O., & Ghasemipoor, S. (2010). Hygienic and mental rights and medical education of prisoners with relying on medical law of addicted prisoners. *MLJ*, 4(15), 107-128. [In Persian].
27. Sadeghi Fasaie, S., & Mirhosseini, Z. (2017). Life after prison: The challenges of reconstruction for women. *Strategic Research on Social Problems*, 6(3), 31-50. <https://doi.org/10.22108/ssoss.2017.85536.0> [In Persian].
28. Sarkin J. (2014). Providing reparations in Uganda: Substantive recommendations for implementing reparations in the aftermath of the conflicts that occurred over the last few decades. *African Human Rights Law Journal*, 14(2), 526-252.
29. Shakri, H., & Rastgo, A. (2013). Comparative study of the general indicators of high-risk behaviors of athletes and non-athletes criminals (Case study of Dargaz city). *Correctional Journal*, 149, 32-38. [In Persian].

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی